

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра менеджменту та маркетингу

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ВІТКОВСЬКА Дарина Іванівна

УДК: 658.5:334.72:338.43

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Управління ефективністю господарської діяльності ПОСП «Колос» в умовах
сучасного агробізнесу

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:

Присяжнюк Оксана Федорівна

Кандидат економічних наук, доцент

Житомир 2025

АНОТАЦІЯ

Вітковська Д.І. Управління ефективністю господарської діяльності ПОСП «Колос». – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, 2025.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти управління ефективністю господарської діяльності підприємства на прикладі ПОСП «Колос». Розглянуто сутність і види ефективності, охарактеризовано ключові підходи та методи її оцінювання. Проаналізовано фінансово - економічний стан підприємства, а також виявлено зовнішні можливості та загрози, що впливають на ефективність підприємства. Розроблено і економічно обґрунтовані заходи щодо підвищення ефективності господарської діяльності ПОСП «Колос».

Ключові слова: управління, економічна ефективність, сільське господарство, результативність, ресурси, продуктивність.

SUMMARY

Vitkovska D.I. Managing the efficiency of economic activity of POSP «Kolos». – Manuscript.

Qualification work for obtaining the degree of "Bachelor" in the specialty 073 «Management». – Polissia National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2025.

The qualification work explores the theoretical, methodological and practical aspects of managing the efficiency of economic activity of an enterprise using the example of POSP «Kolos». The essence and types of efficiency are considered, the key approaches and methods of its assessment are characterized. The financial and economic condition of the enterprise is analyzed, and external opportunities and threats affecting the efficiency of the enterprise are identified. Economically justified measures to increase the efficiency of economic activity of POSP «Kolos» are developed.

Key words: management, economic efficiency, agriculture, effectiveness, resources, productivity.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	7
1.1 Поняття та значення ефективності господарської діяльності.....	7
1.2. Методи та підходи до управління ефективністю господарської діяльності.....	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСП «КОЛОС»	13
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства.....	13
2.2. Оцінка ефективності господарської діяльності підприємства	15
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСП «КОЛОС».....	21
3.1. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.....	21
3.2. Економічне обґрунтування запропонованих заходів.....	23
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах ринкової економіки та жорсткої конкуренції ефективне управління господарською діяльністю підприємства є ключовим фактором його стабільного розвитку та конкурентоспроможності. Постійні зміни ринкового середовища, зростання вартості сировини та енергоресурсів, а також посилення вимог до якості продукції та послуг змушують підприємства шукати нові підходи до управління своєю господарською діяльністю. Одним із ключових аспектів управління ефективністю є оптимізація витрат, підвищення продуктивності праці та впровадження сучасних технологій. Таким чином, дослідження ефективного управління господарською діяльністю підприємств є надзвичайно важливим у сучасних умовах, оскільки воно сприяє підвищенню їх економічної результативності та забезпеченню довгострокового розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження управління ефективністю господарської діяльності підприємства висвітлено у наукових працях: О. Ковальчук, В. Петренко, Л. Сидоренко, М. Григоренко, О. Іваненко, Т. Данилюк та інші. Їхні дослідження свідчать, що управління ефективністю господарської діяльності підприємства є комплексним і багатофакторним процесом. Впровадження сучасних технологій, екологічна відповідальність та стратегічне планування є ключовими напрямками підвищення ефективності.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних підходів, аналіз ефективності господарської діяльності та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління ефективністю діяльності ПОСП «Колос».

Обрана мета передбачає необхідність розв'язання таких завдань:

- розкрити сутність та значення ефективності господарської діяльності підприємства;
- описати методи та підходи до управління ефективністю господарської діяльності;

- провести загальну організаційно-економічну характеристику ПОСП «Колос»;
- оцінити ефективність господарської діяльності підприємства на основі фінансових та економічних показників;
- визначити напрями підвищення ефективності господарської діяльності підприємства;
- обґрунтувати економічну ефективність запропонованих заходів.

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес управління ефективністю господарської діяльності підприємства.*

Предметом дослідження є теоретичні, методичні, практичні та управлінські аспекти ефективності господарської діяльності.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використанні такі методи дослідження як: аналіз і синтез – для вивчення наукових джерел та узагальнення теоретичних підходів до управління ефективністю; метод порівняння -виявлення тенденцій змін; статистичний метод – для аналізу фінансових і виробничих показників ПОСП «Колос»; SWOT-аналіз – для оцінки внутрішніх та зовнішніх факторів підприємства.

Практичне значення. Розроблені пропозиції щодо підвищення ефективності господарської діяльності ПОСП «Колос» можуть бути використанні для підприємств аграрного сектору, що мають схожі проблеми та завдання в управлінні ефективності.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи висвітлено в наукових працях:

1. Вітковська Д. Методи та підходи до управління ефективністю господарської діяльності. *Менеджмент сталого розвитку організацій: стратегії, інновації, цифрові рішення*: матеріали науково-практичної конференції, 30 квітня 2025 р. Житомир: Поліський національний університет, 2025. С. 66-68.

2. Вітковська Д. Управління ефективністю господарської діяльності підприємств аграрної сфери в умовах викликів воєнного часу. *Наукові читання – 2025*: матеріали науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та молодих вчених НІІ менеджменту, бізнесу і права, Житомир: Поліський національний університет, 2025. С. 76-78.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Робота викладена на 32 сторінках (основний зміст – 24 сторінки). Кваліфікаційна робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (42 найменування).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Поняття та значення ефективності господарської діяльності

Термін «ефективність» є похідженням від слова «ефект», що з латинського «effectus» трактується як виконання, дія або від «efficio» – дію, процес реалізації. Під ефектом розуміють отриманий підсумок у матеріальній, грошовій або соціальній формі, а під економічним ефектом визначають підсумок виробництва або надання послуг, виробничу ціну, національний дохід, валову продукцію, ріст прибутку або ж зниження витрат [34].

Поняття ефективності є доволі широким і застосовується в різних сферах діяльності. Дослідження свідчать, що у різних галузях виробництва методологія кількісного вимірювання рівня ефективності ґрунтується на співставленні результатів і витрат. Однак такі показники відрізняються за формою подання, рівня деталізації та точністю вимірювання. Це може спричинити некоректну оцінку ефективності об'єктів, що призводить до прийняття необґрунтованих рішень [35].

Ефективність господарської діяльності визначається як економічна категорія, що характеризує співвідношення між отриманими результатами діяльності та витраченими на її здійснення ресурсами. При цьому ресурси можуть враховуватися повністю за їх початковою вартістю або частково, у вигляді виробничих витрат [9; 36,с.64].

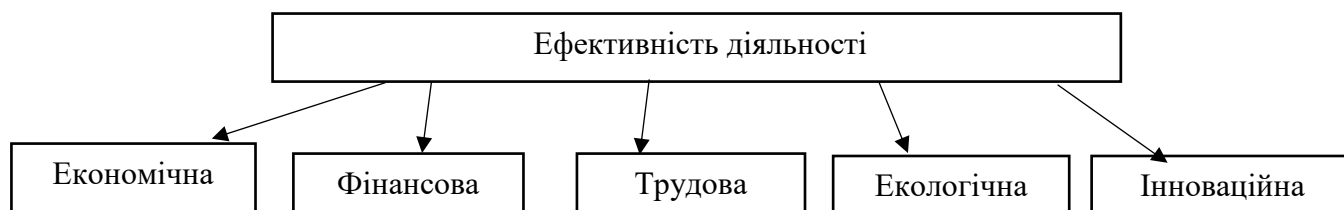

Рис.1.1 Види ефективності господарської діяльності

Джерело: складено автором на основі [36,с.64]

Економічна ефективність – відображає рівень прибутковості підприємства та його здатність мінімізувати витрати. Вона є ключовим показником раціонального ведення господарської діяльності, дозволяє оцінити конкурентоспроможність підприємства на ринку, а також відіграє важливу роль у формуванні стратегії розвитку на довгострокову перспективу [29, с.95-103; 41, с.107; 32 с.109-114].

Фінансова ефективність оцінює здатність підприємства управляти своїми фінансовими ресурсами, зокрема ліквідністю, платоспроможністю та рентабельністю. Дозволяє проаналізувати фінансову стійкість підприємства, його здатність своєчасно виконувати зобов'язання, генерувати прибуток та забезпечувати інвестиційну привабливість. Високий рівень фінансової ефективності свідчить про ефективне використання активів, збалансовану структуру капіталу та стабільне фінансове становище на ринку [10, с.37-44; 23, с.114-116; 37, с.93-101].

Трудова ефективність аналізує продуктивність праці, мотивацію персоналу та використання людських ресурсів. Вона відображає ступінь відповідності кадрового потенціалу стратегічним цілям підприємства, а також рівень забезпечення умов для професійного зростання, оптимізації трудових витрат і підвищення загальної продуктивності організації [18; 1; 11, с. 151-152].

Екологічна ефективність характеризує рівень дотримання екологічних стандартів і вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище. Вона передбачає оцінку таких аспектів, як рівень шкідливих викидів і відходів, ефективність використання природних ресурсів, впровадження екологічно безпечних технологій, відповідність вимогам екологічного законодавства, а також участь підприємства в екологічних програмах і ініціативах сталого розвитку. Високий рівень екологічної ефективності є свідченням соціальної відповідальності бізнесу та сприяє підвищенню його репутаційної вартості.

Інноваційна ефективність визначає рівень впровадження новітніх технологій, модернізації виробництва та інноваційного розвитку. відображає ефективність інноваційної політики підприємства, динаміку освоєння науково-

технічних досягнень, ступінь оновлення основних засобів, рівень інвестицій в дослідження і розробки, а також здатність формувати конкурентні переваги за рахунок інтелектуального капіталу та технологічного лідерства. Висока інноваційна ефективність є основою довгострокового зростання підприємства та його адаптивності до змін зовнішнього середовища [15, с.41-46].

Отже, ефективність господарської діяльності не є сталим показником. Вона залежить від багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів і потребує постійного моніторингу та коригування управлінських рішень для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Показники економічної ефективності класифікують на загальні та часткові. Частковими вважаються такі, як обсяг виробництва, врожайність сільськогосподарських культур, ефективність праці, фондівдача, матеріалівдача та собівартість продукції [13, с.188-190; 24; 32, с.109-114].

Кількісне визначення зростання ефективності виробництва здійснюється за допомогою системи показників, що охоплює кілька основних груп:

1. Загальні показники економічної ефективності виробництва: включають рівень задоволення потреб ринку, обсяг продукції на одиницю витрат, витрати на одиницю товарної продукції, прибутковість від загальних витрат, рентабельність, а також загальногосподарський ефект від використання кожної одиниці продукції.

2. Показники ефективності використання людських ресурсів: охоплюють трудомісткість продукції, ступінь скорочення персоналу, динаміку продуктивності праці, внесок зростання продуктивності у загальний приріст обсягів виробництва, ефективність використання робочого часу, економію фонду оплати праці та обсяг продукції на 1 гривню заробітної плати.

3. Показники ефективності використання основних засобів: це фондівдача, фондомісткість продукції, рентабельність основних фондів та ефективність активної їх частини.

4. Показники ефективності використання матеріальних ресурсів: враховують матеріаломісткість, матеріалівдачу, рівень використання

ключових видів сировини, витрати енергії на одиницю чистої продукції, економію матеріальних витрат та ефективність вилучення корисних компонентів.

5. Фінансові показники: охоплюють швидкість обороту оборотних коштів, тривалість одного обороту, ефективність використання інвестицій, питомі капіталовкладення, витрати на одиницю нових потужностей, рентабельність та терміни окупності інвестицій.

6. Показники якості продукції: включають економічний ефект від покращення якості, частку продукції, що відповідає передовим світовим і вітчизняним стандартам [14,с.163-167; 21; 26; 40,с.32-35].

Оцінка ефективності господарської діяльності підприємства є складним і багатогранним процесом, що потребує застосування системного підходу. Сформована система показників дозволяє комплексно аналізувати ключові аспекти виробництва: від загальної економічної ефективності до використання трудових, матеріальних, фінансових ресурсів, а також якості кінцевої продукції.

Кожна група показників має важливе значення: загальні відображають досягнутий рівень результативності, показники праці – ефективність людського капіталу, а фінансові – рівень окупності інвестицій і раціональність використання капіталу. Такий багаторівневий аналіз створює підґрунтя для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності підприємства та його сталий розвиток.

Правильна оцінка ефективності допомагає зрозуміти сильні та слабкі сторони підприємства, приймати кращі управлінські рішення і підвищувати конкурентоспроможність. Оскільки ефективність постійно змінюється під впливом різних факторів, важливо регулярно її аналізувати та вдосконалювати діяльність підприємства.

1.2. Методи та підходи до управління ефективністю господарської діяльності

Для ефективної реалізації управлінських функцій використовується система відповідних методів. Щоб досягти необхідного результату, потрібно активізувати організовану систему шляхом впливу на неї з боку керівного органу або особи. Такий вплив здійснюється за допомогою спеціальних засобів, які дозволяють погоджено спрямовувати дії підлеглих. Саме ці засоби впливу і називаються методами управління, оскільки вони забезпечують досягнення визначених цілей [8].

Методи управління являють собою інструменти впливу на окремих співробітників та колективи загалом, використання яких спрямоване на забезпечення ефективного досягнення цілей підприємства [42,с. 174-177; 17, с.63-70].

Таблиця 1.1

Методи управління ефективністю господарської діяльності

Методи	Характеристика та приклади
Економічний	Спрямований на матеріальне стимулювання та ефективне використання ресурсів. Приклади: бюджетування, аналіз безбитковості, оптимізація витрат.
Організаційний	Забезпечує раціональну побудову структури управління та оптимізацію процесів. Приклади: делегування, внутрішній аудит, центри відповідальності.
Соціально - психологічний	Базується на впливі на мотивацію та поведінку працівників. Приклад: преміювання, кар'єрне зростання, участь у прийнятті рішень, командна робота.
Адміністративний	Здійснюється через нормативні документи, накази та контроль. Приклади: регламенти, система звітності.

Джерело: складено автором на основі [42, с.174-177; 17, с.63-70]

Методи управління ефективністю господарської діяльності забезпечують комплексний вплив на всі аспекти функціонування підприємства. Поєднання цих методів сприяє оптимізації ресурсів, підвищенню мотивації персоналу, удосконаленню організаційної структури та забезпеченню дисципліни, що в сукупності веде до зростання ефективності господарської діяльності [8].

Управління ефективністю господарської діяльності базується на застосуванні різних підходів, кожен з яких дозволяє розглядати діяльність підприємства з певного ракурсу [8; 20; 19, с.62-65].

Таблиця 1.2

Підходи управління ефективністю господарської діяльності

Підхід	Характеристика
Системний підхід	Передбачає розгляд підприємства як цілісної системи, елементи якої взаємопов'язані. Ефективність оцінюється з урахуванням взаємодії внутрішніх підсистем та впливу зовнішнього середовища.
Комплексний підхід	Орієнтований на всебічне охоплення всіх сфер діяльності підприємства. Ефективність оцінюється за сукупністю економічних, соціальних, екологічних та організаційних показників.
Функціональний підхід	Передбачає оцінку ефективності виконання управлінських функцій (планування, організація, мотивація, контроль).
Процесний підхід	Спрямований на управління ефективністю шляхом оптимізації бізнес-процесів і мінімізації втрат на кожному етапі виробничого циклу.
Стратегічний підхід	Орієнтує управлінські рішення на досягнення довгострокових цілей підприємства з урахуванням динаміки зовнішнього середовища.

Джерело: складено автором на основі [8; 20; 19, с.62-65]

Підходи до управління ефективністю господарської діяльності є важливими інструментами для досягнення цілей підприємства. Кожен з підходів має свої особливості і застосування в залежності від обставин та потреб конкретного підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСП «КОЛОС»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

Приватне (орендне) сільськогосподарське підприємство «Колос» (ПОСП «Колос») – аграрне підприємство, розташоване в селі Нова Котельня Житомирської області. Дане підприємство зареєстроване 15 березня 2000 року. Керівником підприємства є Марищенко Володимир Аркадійович [33].

Базова інформація про підприємство представлена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна інформація ПОСП «Колос»

Параметр	Інформація
Повна назва підприємства	Приватне(орендне) сільськогосподарське підприємство «Колос»
Юридична адреса підприємства	Україна, 13412, Житомирська обл., Бердичівський район, с. Нова Котельня, вулиця Садова, будинок 1А
Код ЄДРПОУ	1353151
Керівник	Марищенко Володимир Аркадійович
Дата реєстрації	15 березня 2000 року
Вид економічної діяльності за КВЕД	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

Джерело: складено автором на основі [33]

Форма власності досліджуваного підприємства – приватна, функціонує на основі орендних відносин із пайовиками. Організаційна структура підприємства є лінійно-функціональною та включає основні управлінські й виробничі підрозділи, які тісно взаємодіють між собою для досягнення спільних господарських цілей. Вона сформована з урахуванням масштабів діяльності підприємства, чисельності персоналу та специфіки його функціонування.

На рис 2.1 графічно зображено організаційну структуру підприємства.

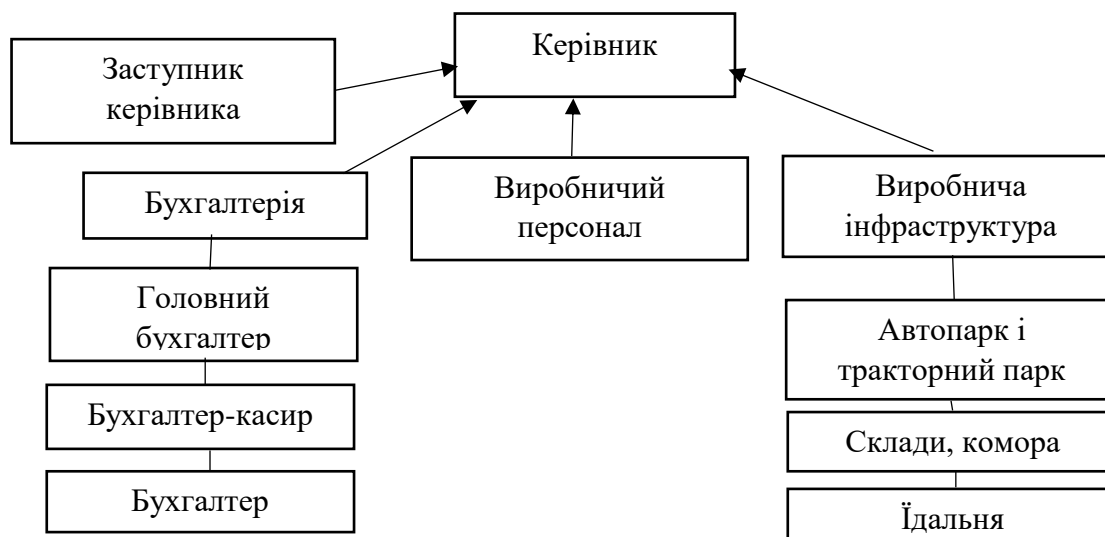

Рис. 2.1. Організаційна структура підприємства

Джерело: складено автором

На чолі підприємства стоїть керівник, який здійснює загальне управління господарською діяльністю, приймає стратегічні рішення та координує роботу всіх підрозділів. Йому безпосередньо підпорядковується заступник керівника, який контролює виконання виробничих завдань, забезпечує технічну та організаційну підтримку основних процесів.

Фінансово-облікову діяльність забезпечує бухгалтерія, до складу якої входить: головний бухгалтер, що здійснює загальне керівництво бухгалтерським обліком, веде фінансову звітність та контролює дотримання фінансової дисципліни; бухгалтер-касир, відповідальний за облік грошових коштів та здійснення касових операцій; бухгалтер, який займається обліком витрат, нарахуванням заробітної плати та веденням обліку виробничих операцій.

Виробничий персонал виконує роботи, пов'язані з виробничими, транспортними, технічними та допоміжними процесами. До їхніх обов'язків входить обслуговування сільськогосподарської техніки, виконання сезонних робіт, ведення технічного обслуговування та інші виробничі функції. На підприємстві функціонують такі об'єкти виробничої інфраструктури: автопарк і тракторний парк, укомплектовані сучасною технікою; склади та комора для

зберігання матеріально-технічних ресурсів; їдальня та душові кімнати для забезпечення побутових умов працівників.

Для оцінки фінансово-економічного стану підприємства проаналізуємо ключові показники його діяльності (табл.2.2).

Таблиця 2.2

**Основні економічні показники господарської діяльності
ПОСП «Колос»**

Показник	Рік			Відхилення 2024 р. до 2022 р.	
	2022	2023	2024	+,-	%
Чистий дохід (виручка), тис. грн	9 941,0	12 677,0	19 585,0	9 644,0	97,0
Валовий прибуток, тис. грн	1 969,0	3 758,0	5 631,0	3 662	186,0
Чистий прибуток, тис. грн	340,0	2 177,0	3 160,0	2 820	829,4
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	22	20	20	-2	9
Середньорічна вартість: необоротних активів, тис. грн	2 977,0	3 241,5	4 126,5	1 149,5	38,6
в т.ч. основних засобів, тис. грн	2 921,0	3 185,5	4 070,5	1 149,5	39,3
оборотних активів, тис. грн	15 110,5	17 450,5	18 897,5	3 787	25
Рентабельність господарської діяльності, %	3,4	17,2	16,1	12,7	-

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Протягом досліджуваного періоду спостерігається суттєве зростання чистого доходу(виручки) підприємства. Зокрема, у 2024 р. цей показник становив 19 585 тис. грн, що на 9 644 тис. грн більше порівняно з 2022 р. Валовий прибуток за вказаний період збільшився на 186% і досяг рівня 5 631 тис. грн. Чистий прибуток зріс з 340 тис. грн у 2022 р. до 1 620 тис. грн у 2024 р.. Таке зростання свідчить про підвищення рентабельності діяльності та зниження собівартості продукції або підвищення її реалізаційної ціни. Середньооблікова чисельність працівників за аналізований період зменшився з 22 до 20 осіб, що може свідчити про оптимізацію кадрового складу.

2.2. Оцінка ефективності господарської діяльності підприємства

Оцінка ефективності господарської діяльності підприємства є ключовим етапом управлінського процесу, що дозволяє визначити ступінь досягнення поставлених цілей та раціональність використання ресурсів. Вона базується на комплексному аналізі фінансово-економічних показників, зокрема рентабельності, ліквідності, продуктивності праці та конкурентоспроможності. Такий підхід дає змогу виявити слабкі та сильні сторони діяльності підприємства, забезпечити своєчасне прийняття управлінських рішень і сприяти підвищенню загальної економічної стійкості та розвитку підприємства в умовах динамічного ринкового середовища.

З метою оцінки ефективності використання ресурсів розглянемо оцінку продуктивності праці (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Оцінка продуктивності праці ПОСП «Колос»

Показники	Рік			Відхилення, 2024р. до 2022 р.	
	2022	2023	2024	+,-	%
Фондовіддача	3,4	4,0	4,8	1,4	41,1
Фондомісткість	0,3	0,3	0,2	-0,1	33,3
Фондоозброєність, тис. грн	132,7	159,3	203,5	70,8	53,4
Продуктивність праці, тис. грн	451,8	633,9	979,3	527,5	117,8
Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн	9 083	11 700	14 000	4 917	54,1

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Упродовж аналізованого періоду спостерігається стабільне зростання фондовіддачі – з 3,4 у 2022 р. до 4,8 у 2024 р., що становить приріст на 41,1 %. Це свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів та збільшення обсягу виробництва на одиницю вартості основного капіталу. Фондомісткість за цей же період зменшилася з 0,3 до 0,2, що є позитивною динамікою, оскільки вказує на підвищення раціональності та економності у використанні матеріально-технічних ресурсів. Показник фондоозброєності праці, який характеризує забезпеченість працівників основними засобами, збільшився з 132,7 тис. грн/особу у 2022 р. до 203,5 тис. грн/особу у 2024 р.. Найбільш показовим є зростання продуктивності праці, яке становить 117,8 %.

Така динаміка свідчить про суттєве зростання ефективності праці персоналу, ймовірно зумовлене модернізацією виробництва, автоматизацією процесів.

Оцінимо також рівень фінансової стійкості підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Оцінка фінансової стійкості ПОСП «Колос»

Показники	Рік			2024 р. до 2022 р.,+,-
	2022	2023	2024	
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,54	0,57	0,66	+0,12
Коефіцієнт фінансової залежності	0,85	0,76	0,52	-0,33
Коефіцієнт фінансування	1,2	1,3	1,9	+0,7
Чистий обіговий капітал, тис. грн	7 730	10 276	11 297	+3 567
Коефіцієнт забезпеченості обігових активів власними коштами	0,4	0,5	0,6	+0,2
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними обіговими коштами	0,5	0,6	0,7	+0,2

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

У період 2022 - 2024 рр. ПОСП «Колос» демонструє позитивну динаміку фінансової стійкості. Коефіцієнт платоспроможності зріс з 0,54 до 0,66, що свідчить про зростання частки власного капіталу. Коефіцієнт фінансової залежності зменшився з 0,85 до 0,52, що вказує на зниження залежності від зовнішніх джерел. Показник фінансування зріс з 1,2 до 1,9, що також свідчить про посилення фінансової автономії. Чистий обіговий капітал зріс на 3 567 тис. грн, що позитивно вплинуло на платоспроможність підприємства. Також спостерігається покращення забезпеченості обігових активів та запасів власними коштами: відповідні коефіцієнти зросли на 0,2. Загалом, динаміка показників свідчить про підвищення рівня фінансової стійкості та стабільності підприємства.

Організаційно-технічна база ПОСП «Колос» характеризується високим рівнем технічного оснащення, що забезпечує ефективне функціонування господарства в умовах сучасного аграрного виробництва. Підприємство активно впроваджує у виробничий процес новітню сільськогосподарську техніку провідних світових виробників, що сприяє підвищенню продуктивності праці, скороченню витрат ресурсів та зниженню собівартості продукції. Зокрема, в

технічному парку підприємства наявні трактори марок Jonh Deere, New Holland, Case IH та Lovol, які відзначаються високою потужністю, економічністю та надійністю. Для обробітку ґрунту та висіву використовують сівалки й культиватори Horsch, Gaspardo, Vaderstad, Kuhn, що дозволяють здійснювати технологічні операції з високою точністю та мінімальними втратами. Важливу роль у системі захисту рослин відіграє обприскувач Jonh Deere, який забезпечує рівномірне внесення засобів захисту на всіх етапах вегетації. Збирання врожаю здійснюється за допомогою високопродуктивних зернозбиральних комбайнів Claas Lexion, які дають змогу зменшити втрати зерна і прискорити процес збирання.

Окрім того, у господарстві впроваджено сучасне GPS-обладнання, яке дозволяє точно дозувати мінеральні добрива та засоби захисту рослин. Перед внесенням добрив проводиться агрохімічний аналіз ґрунтів, що забезпечує оптимальне дозування і зменшує ризики перенасичення агроєкосистеми хімічними речовинами. Для гарантування безпечності продукції здійснюється періодичний лабораторний контроль на вміст нітратів і залишків пестицидів. Це дозволяє дотримуватись стандартів якості та підвищувати довіру до продукції підприємства. У межах заходів з охорони довкілля зберігаються полезахисні лісосмуги, висіваються сидерати, що сприяє збагаченню ґрунту та зменшенню ерозійних процесів.

Таким чином, дотримання екологічних стандартів є невід'ємною складовою стратегії розвитку ПОСП «Колос», що сприяє збереженню довкілля та зміцненню позицій підприємства на аграрному ринку.

Таблиця 2.5

Аналіз рентабельності підприємства

ПОСП «Колос»

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024р. до 2022р., +,-
Рентабельність продажів,%	3,4	17	16	12,6
Рентабельність активів, %	1,9	11	14	12,1
Рентабельність власного капіталу,%	15	19	22	7

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Проаналізуємо рентабельність підприємства (таблиця 2.5.)

За період дослідження підприємство демонструє стабільне покращення показників рентабельності. Рентабельність продажів збільшилася з 3,4% до 17% у 2023 р., що свідчить про зростання ефективності основної діяльності. Рентабельність активів підвищилась з 1,9% до 14%, що вказує на ефективніше використання майна підприємства. Рентабельність власного капіталу зросла з 15% до 22%, що свідчить про зростання прибутковості власних інвестицій. Усі показники свідчать про позитивну динаміку та посилення фінансової стійкості підприємства.

Оцінка ліквідності є важливою складовою фінансового аналізу, оскільки дозволяє визначити фінансову стійкість і платоспроможність підприємства у короткостроковому періоді.

Таблиця 2.6

Аналіз ліквідності ПОСП «Колос»

Показник	Нормативне значення	Роки			Відхилення 2024р. до 2022р. +,-
		2022	2023	2024	
Коефіцієнт загальної ліквідності	>2	2,0	2,1	2,5	+0,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,5	0,1	0,14	0,5	+0,4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,002	0,001	-	-0,002

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз ліквідності підприємства свідчить про наявність як позитивних зрушень, так і суттєвих проблем у сфері фінансової стійкості. Так, коефіцієнт загальної ліквідності протягом 2022-2024 рр. перевищує нормативне значення і має позитивну динаміку. Це вказує на здатність підприємства вчасно покривати свої поточні зобов'язання за рахунок усіх обігових активів. Водночас коефіцієнт швидкої ліквідності лише у 2024 р. наблизився до мінімального допустимого рівня 0,5, тоді як у попередні роки він становив лише 0,1, що свідчить про нестачу високоліквідних активів. Найбільш критичною є ситуація з коефіцієнтом абсолютної ліквідності, який протягом трьох років суттєво не відповідав нормативу і демонструє негативну тенденцію – від 0,002 у 2022 р. до 0 у 2024 р..

Це вказує на відсутність достатнього обсягу грошових коштів і їх еквівалентів, що створює ризики втрати платоспроможності у короткостроковій перспективі. Таким чином, попри загальну позитивну динаміку ліквідності, підприємству необхідно вжити заходів для покращення структури оборотних активів і підвищення рівня абсолютної платоспроможності.

Для обґрунтування напрямів підвищення ефективності діяльності ПОСП «Колос» доцільно застосувати метод SWOT-аналізу (табл.2.7).

Таблиця 2.7

Матриця SWOT-аналізу ПОСП «Колос»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1.Наявність сільськогосподарських угідь із родючими ґрунтами(чорноземи). 2.Досвідчений управлінський та виробничий персонал. 3.Налагоджені виробничі процеси і структура управління. 4.Власна виробнича інфраструктура(склади. елеватори, техніка). 5.Гнучкість у прийнятті управлінських рішень(невелике за розміром підприємство).	1. Високий ступінь зносу техніки та обладнання. 2. Низький рівень автоматизації управлінських і технологічних процесів. 3.Обмеженість фінансових ресурсів для модернізації. 4. Нестабільність трудових ресурсів через демографічну ситуацію та трудову міграцію.
Можливості	Загрози
1.Впровадження Отримання фінансування через аграрні розписки, інвестпрограми. 2.Державні програми підтримки аграрного сектору. 3.Впровадження цифрових технологій (AgTech). 4.Можливість розширення виробництва.	1.Воєнні дії та ризики втрати врожаю або майна. 2. Інфляція, зростання вартості ресурсів(паливо, добрива, ЗЗР. 3.Коливання цін на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому і зовнішньому ринках. 4. Посилення конкуренції з боку великих агрохолдингів.

Джерело: складено автором

Матриця SWOT-аналізу показала, що ПОСП «Колос» володіє родючими ґрунтами, досвідченим персоналом та гнучкою системою управління. Водночас підприємство стикається з проблемами зношеності техніки, недостатньої автоматизації та обмеженого фінансування. Серед перспективних можливостей – залучення інвестицій, участь у державних програмах підтримки агросектору та впровадження цифрових технологій. Основними загрозами залишаються воєнні

ризиками, інфляція та зростання конкуренції з боку великих агрохолдингів, що потребує адаптивної стратегії розвитку підприємства.

Оцінка ефективності господарської діяльності ПОСП «Колос» дозволила виявити як позитивні результати функціонування підприємства, так і окремі проблемні аспекти, що потребують вдосконалення. Зокрема, потребують уваги питання оптимізації структури витрат, покращення використання матеріально-технічних ресурсів та активів. Крім того, важливою є активізація інноваційної діяльності та впровадження сучасних методів управління.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСП "КОЛОС"

3.1. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства

Підвищення ефективності господарської діяльності є ключовим завданням кожного підприємства в умовах зростаючої конкуренції, економічної нестабільності та обмеженості ресурсів. Для досягнення цієї мети підприємство має здійснювати комплекс заходів, які охоплюють як внутрішнє середовище (структура управління, технології, персонал), так і зовнішні чинники (ринкові умови, державна політика, інвестиційне середовище).

З матриці SWOT-аналізу, доцільно виокремити основні напрями підвищення ефективності діяльності підприємства:

1. Модернізація техніко-технологічної бази. Підприємству необхідно здійснювати вчасно оновлення сільськогосподарської техніки через участь у програмах лізингу та співфінансування; впроваджувати сучасні системи обліку витрат пального, запчастин та технічного обслуговування; інвестувати в енергоощадні технології обробітку ґрунту;

2. Цифровізація управлінських та виробничих процесів. Впровадження цифрових технологій (AgTech), зокрема систем моніторингу посівів, автоматизованих рішень для обліку та управління ресурсами, сприятиме підвищенню продуктивності, точності прийняття рішень і загальної ефективності функціонування підприємства;

3. Покращення кадрового забезпечення. З метою подолання нестабільності трудових ресурсів доцільно запровадити систему матеріального та нематеріального стимулювання персоналу; проводити участь працівників у семінарах та виставках;

4. Управління ризиками: важливо розробити адаптивну стратегію управління ризиками: страхування посівів і майна;

5. Посилення маркетингової політики: розвиток прямих каналів збуту; співпраця з переробними підприємствами; активна присутність у цифровому просторі (власний сайт, сторінка в соціальних мережах);

6. Фінансова стабілізація та інвестиційна привабливість. Необхідне зміцнення фінансової бази підприємства шляхом залучення інвестицій, грантів, кредитних ресурсів на вигідних умовах. Важливим є удосконалення системи фінансового планування, управлінського обліку та контролю витрат.

Отже, забезпечення підвищення ефективності господарської діяльності ПОСП «Колос» потребує комплексного підходу, орієнтованого на внутрішнє вдосконалення підприємства та адаптацію до зовнішніх викликів. Запропоновані напрями є взаємопов'язаними і повинні реалізовуватись у єдиній системі розвитку. Впровадження зазначених заходів дозволить підприємству не лише стабілізувати свою діяльність у складних економічних умовах, але й сформувати основу для довгострокового зростання, посилення конкурентоспроможності та підвищення рівня прибутковості.

3.2. Економічне обґрунтування запропонованих заходів

У сучасних умовах господарювання аграрні підприємства змушені функціонувати в умовах високої ресурсної нестабільності, змін зовнішнього середовища та обмеженості фінансових ресурсів. Тому особливого значення набуває необхідність впровадження економічно доцільних заходів, які сприятимуть підвищенню ефективності господарської діяльності.

На основі проведеного SWOT-аналізу ПОСП «Колос» були визначені основні можливості, які варто використати для покращення виробничих і фінансових результатів. З урахуванням цього запропоновано комплекс заходів, серед яких основні: впровадження енергоощадних технологій обробітку та активізація маркетингової діяльності.

Використання традиційних технологій обробітку ґрунту (оранка, багаторазові проходи техніки) ускладнює дотримання енергозберігаючих принципів, що призводить до значного споживання пального, ущільнення ґрунту, підвищених витрат на амортизацію техніки та родючості. Перехід на мінімальні технології (Mini-Till) дає змогу скоротити витрати ресурсів і покращити агроекологічний стан полів. Орієнтована вартість модернізації техніки (наприклад, придбання енергоощадного культиватора) становить 1 800 000 грн.

Проаналізуємо економічну ефективність при впровадженні даного заходу у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Економічна ефективність впровадження енергоощадних технологій обробітку ґрунту в ПОСП «Колос»

Показник	Традиційна технологія	Mini-Till (енергоощадна)	Різниця/економія, грн/рік
Площа обробітку, га	800	800	-
Кількість проходів техніки	5	2	-
Витрати пального, л/га	25	13	-
Загальні витрати на пальне, грн	1 100 000	572 000	528 000
Вартість обробітку 1 га, грн	2 400	1 500	-
Продуктивність, га/день	12	18	-
Загальні витрати на обробіток, грн	1 920 000	1 200 000	720 000
Кількість днів роботи	66,7	44,5	22,3
Економія на оплаті праці (2 чол. * 800 грн/день)	-	-	35 680
Загальний економічний ефект за сезон, грн	-	-	1 283 680
Орієнтовні інвестиції в модернізацію техніки, грн	-	-	1 800 000
Окупність, роки	-	-	1,4

Джерело: складено автором

Впровадження Mini-Till технологій на площі 800 га дозволяє підприємству зменшити витрати на пальне, оплату праці та технічне навантаження загалом на понад 1,28 млн. грн. у рік, при цьому окупність інвестицій становить близько 1,4 р., що свідчить про високий рівень економічної доцільності цього заходу.

Маркетингова діяльність забезпечує формування сталого попиту, ефективне просування продукції, підтримку позитивного іміджу підприємства на ринку. Для ПОСП «Колос» це має вирішальне значення з огляду на необхідність реалізації продукції в умовах коливання цін, сезонності виробництва та логістичних обмежень. Основними проблемами, що вимагають посилення маркетингових заходів, є: недостатній рівень впізнаваності продукції серед кінцевих споживачів; обмеженість каналів збуту; слабка присутність у цифровому середовищі (інтернет-просторі). Комплексний підхід до маркетингу дозволить підприємству: розширити ринки збуту; підвищити пізнаваність бренду; покращити комунікацію з клієнтами; оптимізувати збутову діяльність; забезпечити зростання доходів і прибутковості.

З метою оцінки доцільності активізації маркетингової діяльності підприємства розглянемо орієнтовні витрати та очікувані результати, що можуть бути досягнуті в результаті реалізації запропонованого заходу (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Орієнтовні витрати на маркетингову програму

Напрямок витрат	Сума, тис. грн
Проведення рекламної компанії в інтернеті	30
Розробка фірмового стилю	15
Участь у галузевій виставці	20
Оплата праці маркетолога(за 1 місяць)	25
Проведення маркетингових досліджень	10
Загальні витрати	100

Джерело: складено автором

Проаналізуємо очікувані результати, що можуть бути досягнуті на основі табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозні розрахунки економічного ефекту від впровадження маркетингової програми ПОСП «Колос»

Показник	Значення
Поточний середньомісячний обсяг виручки	1 600 000грн
Очікуване зростання обсягу продажу	+20%
Період реалізації маркетингових заходів	6 місяців

Продовження таблиці 3.3

Очікувана середньомісячна додаткова виручка	320 000 грн
Загальна додаткова виручка (за 6 місяців)	1 920 000грн
Частка змінних витрат у структурі собівартості	60% від додаткової виручки
Додаткові змінні витрати	1 152 000 грн
Маркетингові витрати	100 000 грн
Додатковий прибуток підприємства	668 000 грн

Джерело: складено автором.

Отже, прогнозований економічний ефект становить 668 000 грн додаткового прибутку за 6 місяців. Розрахований показник ROMI у 668% свідчить про ефективність витрат на маркетинг: кожна вкладена гривня генерує понад 6 гривень чистого прибутку.

Впровадження енергоощадних технологій обробітку ґрунту та активізація маркетингової діяльності на підприємстві є ефективними напрямками підвищення результативності господарювання. Використання ресурсозберігаючих технологій дозволяє зменшити витрати, підвищити продуктивність та зберегти якість ґрунтів. Активна маркетингова політика забезпечує зростання обсягів реалізації, формує позитивний імідж підприємства та сприяє збільшенню прибутку. Сумарний ефект від реалізації цих заходів свідчить про їх економічну доцільність та стратегічну важливість для сталого розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ

За результатами кваліфікаційного дослідження було узагальнено:

1. Ефективність господарської діяльності – це досягнення максимального результату при мінімальних витратах ресурсів. Вона є багатовимірною економічною категорією, що охоплює економічну, фінансову, трудову, екологічну та інноваційну складові.

2. Методологічні підходи до управління ефективністю передбачають використання економічних, організаційних, адміністративних та соціально - психологічних методів впливу. Теоретично обґрунтовано доцільність застосування системного, стратегічного, процесного та функціонального підходів, що дозволяє комплексно аналізувати діяльність підприємства та сформулювати обґрунтовану управлінську політику.

3. В результаті аналізу господарської діяльності ПОСП «Колос» встановлено, що підприємство має позитивну динаміку фінансово-економічних показників: чистий дохід зріс на 97%, а валовий прибуток – на 186%. Водночас виявлено проблеми з ліквідністю та низьким рівнем автоматизації процесів.

4. Оцінка фінансової стійкості підприємства показала зростання частки власного капіталу: коефіцієнт автономії збільшився з 0,54 до 0,66, коефіцієнт фінансової залежності знизився з 0,85 до 0,52, а чистий обіговий капітал зріс на 3 567 тис. грн. Разом з тим виявлено слабкі місця – зокрема, коефіцієнт абсолютної ліквідності опинився на критично низькому рівні (0 у 2024р.), що створює ризи короткострокової платоспроможності.

5. Розроблено напрями підвищення ефективності, серед яких: модернізація технічної бази через впровадження енергоощадних технологій (Mini-Till), що забезпечить щорічну економію понад 1,2 млн. грн. із терміном окупності 1,4 роки та активізація маркетингової діяльності, яка здатна принести додатковий прибуток у розмірі 668 000 грн протягом 6 місяців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балановська Т.І., Гоголя О.П., Кубіцький С.О., Михайліченко М.В., Троян А.В. Управління організацією: навчальний посібник. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 464 с.
2. Безкровний О.В., Кулинич В.В., Зубко С.В. Удосконалення методики оцінки фінансового стану в сучасних умовах. *Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики*: матеріали II Міжнар. наук. конф., м. Кривий Ріг, 19 січня, 2024 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2024. С. 68-69.
3. Близнюк Т., Овсюченко Ю., Пересада О. Фінансова безпека підприємств у контексті антикризового управління та стратегічного управління ризиками. URL: <https://surl.li/netndr> (дата звернення: 06.05.2025).
4. Божидай І.І. Сучасні аспекти управління продуктивністю праці. URL: <https://surl.li/kitysi> (дата звернення: 06.05.2025).
5. Ванько І.П. Показники оцінки фінансового стану підприємства. URL: <https://surl.lu/aicraj> (дата звернення: 10.05.2025).
6. Вершигора В., Остафійчук П. Методи внутрішніх механізмів нейтралізації фінансових ризиків. *The VI International scientific and practical conference «Prospects for the development of modern science and education: problems and ways of development»*, February 10-12, 2025, Plovdiv, Bulgaria. С. 28-30.
7. Вінніченко О.М., Цяпа А.Г. Ідентифікація та оцінка ризиків підприємств в воєнний час. *Молодий вчений*. 2025. № 1. С. 165.
8. Вітковська Д. Методи та підходи до управління ефективністю господарської діяльності. *Менеджмент сталого розвитку організацій: стратегії, інновації, цифрові рішення*: матеріали науково-практичної конференції, 30 квітня 2025 р. Житомир: Поліський національний університет, 2025. С. 66-68.
9. Вітковська Д. Управління ефективністю господарської діяльності підприємств аграрної сфери в умовах викликів воєнного часу. *Наукові*

- читання – 2025: матеріали науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та молодих вчених НІІ менеджменту, бізнесу і права, Житомир: Поліський національний університет, 2025. С. 76-78.
- 10.Вовк О.М., Ковальчук А.М., Комісаренко Я.І., Джулай А.В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 37–44.
 - 11.Волківська А. Кадровий менеджмент на підприємстві та оцінка його ефективності. *MODERN METHODS OF APPLYING SCIENTIFIC THEORIES*. 2023. С. 151-152.
 - 12.Головата Ю. Методичний інструментарій оцінки фінансової діяльності підприємства. URL: <https://surl.li/jwleig> (дата звернення: 12.05.2025).
 - 13.Гончар О.В., Велієва В.О. Аналіз ефективності виробництва соняшнику та шляхи її підвищення. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16 листопада 2023 р.)* / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2023. С. 188-190.
 - 14.Гордєєва-Герасимова Л. Управління персоналом підприємства: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2023. № 12 (124). С. 163-167.
 - 15.Гривківська О.В. Методичний підхід до оцінки рівня формування інвестиційного потенціалу аграрних підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2023. № 1. С. 41-46.
 - 16.Деренська Я.М. Оцінка ефективності діяльності підприємства. URL: <https://surl.li/dfwlkk> (дата звернення: 16.05.2025)..
 - 17.Драч А.В. Фінансовий механізм управління активами підприємства. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 2. С. 63-70.
 - 18.Економіка підприємства: підручник : у 3 ч. Ч. 2 / А. А. Мазаракі, Г. В. Блакита, Г. В. Ситник та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т. 2023. 472 с.

- 19.Єфанов В.А. Особливості формування витрат на виробництво сільськогосподарської продукції в умовах війни в Україні. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 62-65.
- 20.Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
- 21.Завербний А., Кушка П., Мицишин, Р. Особливості формування систем оцінювання ефективності діяльності персоналу як елемент конкурентоспроможності підприємства в умовах євроінтегрування: теоретико-прикладний аспект. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. URL: <https://surl.li/nbovzs> (дата звернення: 01.04.2025).
- 22.Звітність ПОСП «Колос». URL: <https://surl.li/umwazq> (дата звернення: 16.04.2025).
- 23.Калагурка Н. І. Аналіз ефективності діяльності підприємства: методи та підходи. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення*: матеріали Наукової конференції студентів. Львів: вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2023. С. 114-116.
- 24.Карась Ю. Теоретичний зміст поняття «виробничий потенціал» аграрного підприємства *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. URL: <https://surl.li/mnjvso> (дата звернення: 25.03.2025).
- 25.Козлова І., Примаєк А. Інноваційні підходи до управління продуктивністю праці в контексті менеджменту персоналу підприємства. *The XIII International scientific and practical conference «Science and new technologies: problems and ways to solve them»*, March 31 - April 02, 2025, Rotterdam, Netherlands. С. 78-81.
- 26.Козюк В.В. Показники оцінки соціально-економічної ефективності інвестування у людський капітал підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 35. URL: <https://surl.li/sknluv> (дата звернення: 01.04.2025).

- 27.Лизунова О. М., Іщенко Я. Г., Кондрашова Г. В. Використання інноваційних методів управління персоналом підприємства. *Економіка і суспільство*. 2021. № 14. С. 449-451.
- 28.Марченко А.І. Прибуток як показник ефективності господарської діяльності підприємства. URL: <https://surl.li/oocajc> (дата звернення: 01.06.2025).
- 29.Мулик Т.О. Аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 95-103.
- 30.Ніколаєва Н.Ю., Майстро Р.Г. Теоретико-методологічні засади забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2023. № 4. С. 39-42
- 31.Нікольчук Ю.М. Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства: теоретико-методичні та практичні аспекти оцінки. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 4. С. 59-65.
- 32.Писаренко С.В., Крупа О.П., Шиков О.С. Аналіз механізму формування та управління ефективністю виробництва сільськогосподарської продукції. *Економічні студії*. 2019. № 3. С. 109-114.
- 33.ПОСП «Колос». URL: <https://surl.li/grvxku> (дата звернення: 16.04.2025).
- 34.Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7126> (дата звернення: 11.03.2025).
- 35.Соколовська А.С. Особливості формування та використання капіталу підприємства. URL: <https://surl.li/uwpyck> (дата звернення: 11.03.2025).
- 36.Сотник А.А. Організація комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства. URL: <https://surl.li/iihbuo> (дата звернення: 11.03.2025).

37. Степаненко О.І., Павловська Х.Ю. Аналіз рентабельності підприємства та шляхи її підвищення в умовах економічної нестабільності. *Причорноморські академічні студії*. 2022. № 75. С. 93-101.
38. Трухновець Б. Важливі аспекти аналізу продуктивності праці. URL: <https://surl.li/mlmfhn> (дата звернення: 28.05.2025).
39. Чикуркова А.Д., Ясінецька І.А., Фурман Д.Г. Система управління персоналом підприємств: передумови формування, сучасні тенденції розвитку і перспективи. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ». 2023. 321с.
40. Щербатих Д.В. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємств. *The 32nd International scientific and practical conference "Social adaptation of the individual in the conditions of social transformations "* (August 13 Hamburg, Germany. International Science Group. 2024. С. 32-35.
41. Юрчишена Л. В. Концептуальні та практичні аспекти оцінки вартості капіталу підприємства. *Економіка і організація управління*. 2023. № 3. С. 107.
42. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 20. Ч. 3. С. 174–177.